

MAGYAR KIRÁLYI BELÜGYMINISTERIUM.

Iktatószám 13679 1916 Egyuttal elintézett szám

VI. a. osztály.

A beadvány { száma :
kelte :
beérkezése : I 30

Előirat: _____

Utóirat: 40199/1916

Tárgy :

A kóbor cigányoknak népfelkelői szemlé-
re való előállítása

Határidő:

Kiadóhivatalba érkezett: I 30

Letisztázta: Székely, I. 30

Összeegyeztette: 1/30

Továbbított: 31. 11. 1916 t. Kész. v.

Kivezette: 730

Az osztályirodába visszaérkezett: 730

Lássa:

Felülvizsgálat előtt:

Kiadványozás után:

Irattári kezelés előtt:

Utasítás a kiadóhivatalnak:

1 példát az archív mellé

Utasítás az osztályirodának:

13679 1916.		
Kütfő	Tétel	Alapszám
<u>11</u>	<u>12</u>	

Elintézés :

Határidő:

A válaszirat alapjául szolgáló meg-
keresés, jelentés
száma

Tárgy: /:lásd kívül:/

Honvédelmi ministernek.

Jól ismeretes Nagyméltóságod előtt^{is}, hogy
a cigánykérdés Europa összes államait két
évtáza^{den} át foglalkoztatta már, de azt
megoldani nem sikerült, legfeljebb csakis
mérésékelnⁱ tudták ^{a cigánykérdésnek} az állami és társadal-
mi renddel határt nem ismerő szembehelyez-
kedésüket.

A cigánykérdés megoldására nálunk
is tétettek a XVIII. sz.közepétől kezdve
több ízben kísérletek, melyek azonban –
mondhatni-eredménytelenek maradtak. Talán
ez a nagy világháború egy lökést adhatna
arra nézve, hogy ennek a nálunk is már
elodázhatlanná vált kérdésnek megoldásá-
nak megkezdésére az első lépések megtéte-
senek.

Szerintem a jelen rendkívüli idő
alkalmasnak látszik arra, hogy a czigá-
nyokat egyfelől a szükséges erélylyel,
másfelől emberbaráti felkarolással az
állam és társadalmi rend kereteihez köze-
lebb hozzuk. E tekintetben két irányban
jelöl utat ez a háborus állapot.

mind nagyobb arányokban veszélyeztetik. Különböző, kiváltképen pedig a m. kir. csendőrség főfelügyelőségéhez fegyverhasználatból folyólag beérkezett jelentésekből kitűnik, hogy védköteles korban levő és alkalmasnak látszó nagyszámu cigányférfi találtatik kóborlásban, ami a mellett, hogy a hadseregnek emberanyagban való károsodását jelenti, a gondjaimra bízott ~~közbiztonsági~~ közegészségügyi érdekek szempontjából, egyenesen közveszélyt rejt magában.

*P. mai jeltett kóborlásokról
behírdetéseken kívül, a
szóval*

Ha ezen kóborelem népfelkelési kötelezettségének ~~szorítottatik~~ ^{teljesítésére}, ezzel a fegyveres erő rendkívül ügyes, tanulékony a nélkülözésre és testi fáradoalmak elviselésére képes egyénekkal fog végeredményben szaporodni, miért is tisztelettel felkérem Nagyméltóságodat, hogy a kóborcigány és cigánymódra kóborló 18-50 év közötti életkorban levőknek megállapítható férfiakat illetőleg, az első fokú hatóságok részére szigoruan körvonalozott utasítás mielőbbi kiadásával, az említett nagybecsű rendelete vonatkozó részének a legmesszibbmenőleg érvényt szerezni méltóztassék.

A magam részéről pedig kötelességemnek ismerem, hogy Nagyméltóságodnak megfelelő támogatására legyek; miért is a csendőrséget szigoruan utasítani fogom, hogy a kóborcigányokat vagy cigánymódra kóborlókat a legéberebb figyelemmel kísérve, azok között a 18-50 év kö-

1.

zötti férfi egyéneket, tekintet nélkül állampolgárságukra és testi fogyatékos-ságukra, népfelkelési kötelezettségük tel-jesítése szempontjából a legszigorubban kutassák ki s az előállításuk helye sze-rint illetékes elsőfokú közigazgatási ha-tóság elé állítsák.

.....
Fisztelettel megjegyzem, hogy az
ekként különleges hatósági kezelés alá
került cigányok,- tekintettel azoknak köz-
veszélyes csavargásra való hajlandóságá-
ra,- alkalmasnak találásuk után a tény-
leges szolgálat megkezdésére nyomban kö-
telezendők lennének.

Itt reá kell mutatnom arra a körül-
ményre, hogy az országban szorványosan,
itt-ott járványosan előforduló hólyagos
himlő főképen a cigányok utján terjed,
miért is nagy súlyt kell helyezni az al-
kalmasaknak találta ~~kezelésére~~ ^{védhimlő} ~~kezelésére~~, ami a
testen megfelelően ~~elhelyezve~~ ^{alkalmazva}, még a nyil-
vántartás szempontjából is fontos szolgál-
latot tehet.

A kóbor cigányelemmel való fentebb vázolt különleges szigorú eljárással kapcsolatban sürgős szóbeli tárgyalás lenne indítandó a pénzügyminister úrral a fentebb jelzett módon alkalmasnak talált egyén igényjogosultsággal bíró hozzátartozóinak segélyezése szempontjából arra való tekintettel, hogy a kóborlók rendszere szerint nem az illetőségi vagy állandó lakó vagy tartozkodási helyükről - ami legtöbb esetben nincs is - állítottak elő.

• / •

./.

Ennek a kérdésnek tisztázását nem csak igazságosnak, de szükségesnek is tartom, mert ~~azok~~ a hozzátartozók, ha életfenntartásukra szükséges anyagi eszköz rendelkezésükre bocsáttatik, a folytonos vándorlástól való tartozkodásra (ösztönöztetnek és az állandó lakásra) ~~szorítottatnak~~.

Célszerűnek vélném, ha a közigazgatási hatóságokat utasítani méltóztatnék, oly irányban, hogy a honvédkiegészítő parancsnoksághoz átkisérendő egyéneket összesítő jegyzékbe foglalják, mely jegyzéknek az illető egyének megállapított vagy állítólagos nevét, személy-leírását, személyi és családi viszonyaira vonatkozó adatokat kellene tartalmaznia.

Ezen jegyzék két példányban lenne készítendő, az egyik példány a honvédkiegészítő parancsnokság részére a kísérő őrség vezetőjének lenne adandó, a másik példány pedig, az esetleg előálló hadisegélyre való igény tárgyalásánál leendő használat végett az I. fokú közigazgatási hatóság által megőrzendő.

A hadisegély megállapításánál, a helyzet körülményeinél fogva, úgy a bevonult kóbor cigányok, mint az igényre jogosult családtag tartozkodási helyének igazolásától a 100000/914 számú pénzügyministeri utasításnak a szóban levő egyénekre való alkalmazásánál, el kellene tekinteni, ~~hiszen~~ szerintem csak azt kellene megkivánni, hogy az illető igényjogosult

./.

./.

Először is, hogy a férfiak egyik legfőbb állampolgári kötelességüket a véd-kötelezettséget teljesítsék, majd pedig, hogy ebből folyólag a hozzátartozóknak alkalom nyujt~~at~~ák arra, hogy az állam által hadisegélyezésben, a mihez törvényszerint joguk van, részesedjenek.

Az elsőirányban Nagyméltóságod már a kezdő lépést megtenni méltóztatott, amikor az 1915. évi október hó 1-én 13100/el. 18. szám alatt kiadott körrendeletével elrendelte, hogy az 1873-1896 születésű és az eddigi népfelkelési bemutató szemlékről elmaradt népfelkelésre kötelezetteknek puhatolásakor különös gond fordítandó arra is, hogy az ide-oda vándorló cigányok, akik felhivattak a bemutató pótszemlére okvetlenül elővezetessenek és azután, amennyiben állítási kötelezettség alá esnek, utósorozó bizottság elé állittassanak.

E rendeletben a hatóságokra bízott, hogy a szemlére felhívott cigányok kipuhatolása és előállítása érdekében szükséges intézkedéseket a helyi viszonyoknak megfelelőleg és a szükséghez képest saját hatáskörükben megtegyék.

Ezen rendelkezés dacára e kóbor elem közül igen sokan nem tettek eleget állítási kötelezettségüknek, igen sokan akik előállítva lettek, megszöktek s mint szökevények a rájuk nézve súlyos következményektől tartva, a közbiztonságot fokozottabb mértékben veszélyeztették és napról-napról

./.

./.

valamely községben a letelepedési vagy legalább lakási szándékot kilátásba helyezze. Az első hadisegély utalványozását követőleg azonban nagy súly lenne helyezendő arra, hogy a segélynek minden egyes kifizetése alkalmával az illetékes hatósági közeg előzetesen meggyőződést szerezzen arról, hogy a segélyezett a 100.000-914 P.M.rendeletnek megfelelően az ott előírt /:saját, ingyen, vagy bérelt:/ lakással bír-e? A míg ezen kelléknek a segélyezett meg nem felel, a segély kifizetése függőben lenne tartandó.

A honvédkiegészítő parancsnoksághoz kísérendő cigány férfiak családja a hadisegélyre való esetleges jogosultságukra és a lakás szerzésének kötelezettségére, már az előállítás alkalmával nyomatékosan figyelmeztetendő lenne.

Ez az egész eljárás szigorúan végrehajtva a cigányok kóborlását ~~csökkentené~~ két-
a községek is szívesebben vennék)
ségtelenül mérséklő hatással lenne, (ha bizonyos anyagi erővel rendelkező ily elem kerül közéjük lakosnak, mintha kóboréletmódjukkal a közbiztonságot és közegészséget folyton veszélyeztetik.

Teljesen tisztában vagyok azokkal a rendkívüli nehézségekkel, amelyek e nagyfontosságú kérdés megoldásának az első lépésénél is felmerülnek; de emberbaráti érzéstől áthatott ~~erélylyel~~ erélylyel és ügybuzgó kitartással elérni vélem azt, amit cigánykérdés megoldásának első és legfonto-

./.

sabb feladatának kell tekinteni, hogy a cigányok a kóborlásban többé-kevésbbé korlátoztatván, lassanként a községi élethez hozzászoknak és ennek természet-szerű folyamányaként a munkára hajlandók ká válnak.

Végül még tisztelettel megjegyzem, hogy ámbár semmi kétségem aziránt, hogy a vizsgáló bizottságok az alkalmasságra fennálló szabályokat a legtágabb mérték szerint fogják alkalmazni ezekre a kóbor elemekre, mindazáltal lesznek közöttük olyanok, akik fegyveres, vagy egyáltalában hadi szolgálatra nem találtattak alkalmasoknak, ezekre nézve leszek bátor egy külön ^{felvetni} átiratban (azt a kérdést, hogy ezek nem volnának-e hadiszolgálatásra igénybe veendő munkásosztagba beoszthatók.

Felkérem ezek után Nagyméltóságot, hogy a kóborcigányok vagy cigánymódra kóborló veszélyes elemek féktelen kedéseinek ha nem is megszüntetésére, de minden esetre mérséklésére is szolgáló és ez idő szerint minden nehézség nélkül ^{szorgalmasan} ~~erélyes~~ intézkedéseket elrendelni és nagybecsü intézkedését az általam a csendőrség és a közigazgatási hatóságok megfelelő utasíthatása végett velem előzetesen-lehetőleg rövid uton-közölni méltóztassék.

Budapest, 1916. január hó

h 7³⁰ h

h 7³⁰ h

h 7³⁰ h